

Het Parool *Vrij, Onverveerd*

Opinie

Opinie: ‘Voer een suikertaks in én een subsidie op groente en fruit’

Het kabinet kan het consumptiepatroon van Nederlanders sturen met financiële prikkels. Om een echte verandering op gang te brengen is een hogere belasting op suiker noodzakelijk. Door tegelijkertijd de btw op groente en fruit te verlagen, hoeft dat consumenten niets extra's te kosten, zeggen lectoren Herman Peppelenbos, Feike van der Leij en Annet Roodenburg.

[Herman Peppelenbos](#) en [Feike van der Leij en Annet Roodenburg](#) 24 april 2023, 03:00

Beeld Getty Images/iStockphoto

In onze obesogene samenleving kunnen we nauwelijks meer aan de zoete, spotgoedkope verleidingen ontsnappen. Inmiddels [hebben ruim 2,3 miljoen Nederlanders ernstig overgewicht](#) (obesitas) met een verhoogd risico op een slechtere gezondheid. Een ongezond voedingspatroon is goed voor een kwart van de sterfgevallen aan chronische ziekten.

En de vooruitzichten zijn niet optimistisch. Meer groente en fruit eten is goed voor ons. Toch [lijkt de verlaging van de btw op groente en fruit naar nul procent ver weg](#). Het rapport [Een btw-nultarief voor groente en fruit](#) van onderzoeksbureau SEO in opdracht van de ministeries van Financiën en VWS stelde eind maart dat btw-verlaging juridisch niet houdbaar, moeilijk uitvoerbaar en duur is, en nauwelijks effect heeft op de consumptie van groente en fruit.

Maar we weten dat sturen op financiële prikkels effectief is. In het Verenigd Koninkrijk besloten fabrikanten alleen al door de aankondiging van belastingverhoging op suiker in 2016, het suikergehalte in hun producten te verlagen. Bovendien, belastingverlaging op gezond voedsel is een effectieve maatregel.

Ook het SEO verwacht dat een afname van 10 procent in prijs leidt tot een toename van 5 procent in consumptie, en het prijsvoordeel wordt dan naar verwachting niet besteed aan ongezonde producten, ook als er géén [suikertaks](#) wordt ingevoerd.

Belastingen

Het kabinet kan het consumptiepatroon van Nederlanders dus sturen met financiële prikkels. Maar om een grote verandering in dat consumptiepatroon te veroorzaken, hebben we meer dan half werk nodig. Door een suikertaks in te voeren én het [btw-tarief op groente en fruit te verlagen](#) tot onder de 0 procent, dus een ‘negatieve btw’ of een uit de suikertaks betaalde subsidie die zich voor de consument vertaalt in korting, kan het kabinet een schokeffect teweeg brengen in ons consumptiepatroon. Zo creëren we een permanent voordeel op gezond eten en moedigen we een kostenneutrale shift naar een gezonder voedselpatroon aan.

Het SEO denkt dat prijsregulatie via btw juridisch niet houdbaar is, want het zou niet duidelijk zijn wat er valt onder groente en fruit. Dit lijkt een gelegenheidsargument. We kunnen heel eenvoudig beginnen met vers en versgesneden groente en fruit. Daarmee hebben we het grootste deel van de groente- en fruitaankopen te pakken. Wees daarbij niet bang voor rechtszaken. Die bieden kansen om een broodnodig nieuw precedent te scheppen waarin het belang van volksgezondheid zwaarder weegt dan de handel.

Dat de onderzoekers van SEO denken dat verlaging van de btw moeilijk uitvoerbaar is, is te begrijpen als we kijken naar de recente problemen bij bijvoorbeeld de toeslagenaffaire. Maar – anders dan bij voorstellen tot btw-verlaging – over de uitvoerbaarheid bij btw-verhogingen horen we zelden klachten bij de belastingdienst. Een recente verhoging van het lage btw-tarief van 6 procent naar 9 procent bleek eenvoudig te regelen.

De echte prijs van producten

Bij eerdere ontmoetingen met ons lectorenplatform gaf de Federatie Nederlandse Levensmiddelenindustrie aan dat we vooral geen suikertaks in moeten voeren, omdat daarmee voeding in haar geheel duurder zou worden. Zeker in deze tijd van hoge inflatie is dat een goed punt. Daarom is een suikertaks in combinatie met een subsidie, dus een btw-tarief van onder de nul voor groente en fruit, juist nu een goed idee. Zo moedig je een kostenneutrale verschuiving naar een gezonder voedingspatroon aan. Daarbij kunnen we de extra opbrengsten van de suikertaks inzetten om gezond eten onder kinderen en jongeren te bevorderen, zoals elke schooldag fruit voor basisschoolleerlingen.

True pricing, ofwel de échte kostprijs van producten inclusief sociale en maatschappelijke kosten, zou de ideale manier zijn om verandering in consumptiegedrag te realiseren. Dat moet op termijn het doel zijn, en kabinet en parlement doen er goed aan nu al stappen te zetten in die richting. Maar true pricing vraagt grote veranderingen en is niet een-twee-drie doorgevoerd. Draaien aan de fiscale knoppen is wel op korte termijn te realiseren, zoals de genoemde btw-verhogingen hebben bewezen. Ook de onderzoekers van SEO denken dat een subsidie op groente en fruit beter uitvoerbaar is dan een btw-verlaging, met mogelijk grotere effecten en minder kosten voor de overheid.

Bijna de helft van de Nederlanders boven de 20 jaar heeft inmiddels overgewicht. Dit is een van de belangrijkste aanjagers van de snel stijgende gezondheidskosten, die volgens het RIVM zullen stijgen naar 96 miljard euro in 2060. Het menselijk lijden en de gigantische kosten maken dat wachten geen optie meer is. De gezonde keuze moet de makkelijke keuze worden. Wees creatief, verzin een recept en zet de gezondheid van Nederland bovenaan het menu.

Herman Peppelenbos (voorz.), lector Groene gezondheid, HAS green academy, Feike van der Leij (vice voorz.), lector Health & Food, Hogeschool Inholland en Annet Roodenburg, lector Voeding en gezondheid, HAS green academy